Адл ила олам юзин обод қил

Куч–адолатда

2021 йил
19 февраль,
жума
№ 7 (832)

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг ҳуқуқий газетаси • http://www.sud.uz • 1998 йил 29 августдан чиқа бошлаган.

ШАВКАТ МИРЗИЁЕВ: «НАМАНГАНГА ЯХШИ ҚИЛИШ УЧУН КАТТА ЗАМИН, ОДАМЛАРНИНГ ЭРТАНГИ КУНИНИ КАТТА МАБЛАҒЛАР БИЛАН КЕЛДИК»

Президент Шавкат Мирзиёев саноат корхоналари, қишлоқ хўжалиги лойиҳалари, бунёдкорлик ишлари билан яқиндан танишиш, маҳаллалардаги шароитни ўрганиш мақсадида 18 февраль куни Наманган вилоятига келди.

Ташриф дастурига мувофиқ илк манзил Янгиқўрғон тумани бўлди.

Давлатимиз раҳбари ўтган йили июнь ойида вилоятда бўлганида Косонсой, Чортоқ, Янгиқўрғон туманларини боғдорчиликка ихтисослаштириш яхши самара беришини айтган эди. Жорий йил 11 январда эса "Наманган вилоятининг Косонсой, Чортоқ ва Янгиқўрғон туманларида мева-сабзавотчилик ва узумчиликни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида" Президент қарори қабул қилинди.

Шунга мувофиқ, ушбу тоғли туманларда замонавий боғ ва токзорлар ташкил этилмоқда.

Улардан бири — Янгиқўрғондаги "Sura General Investments" масъулияти чекланган жамиятининг боғи. Илгари суғорилмаганлиги сабабли шу пайтгача унумли фойдаланилмай келинган бу ерда Бирлашган Араб Амирликларининг 3 миллион доллар тўғридан-тўғри хорижий инвестицияси ҳисобига 103 гектар майдонда интенсив боғ барпо этилди.

Аввало, 250 метр чуқурликдан сув чиқарилди. Ҳовуз қазилиб, томчилатиб суғориш тизими ўрнатилди. Ўтган йили Италиядан кўчат олиб келиниб, 48 гектарга гилос, 26 гектарга ўрик, 22 гектарга шафтоли, 7 гектарга олхўри экилди.

Президентимиз боғнинг иқтисодий самарадорлиги билан қизиқди. Бу ерда мева ҳосилдорлиги оддий усулдагига нисбатан 3 марта юқори. Навлари ҳам бозорбоп. Томчилатиб суғориш тизими натижасида ҳар гектар ерда сувни 2 баробар кўпроқ иқтисод қилиш мумкин.

Дарахтлар келгуси йили ҳосилга киради. Боғнинг йиллик қуввати 5 минг тонна бўлади. 4 миллион долларлик маҳсулот экспорт қилиш режалаштирилган. Корхона яна минг гектарда боғ яратишни мақсад қилган.

Боғда 40 киши иш билан таъминланган. Қатор ораларида сабзавот етиштириш учун ишсиз ёшларга ер бўлиб берилган.

Давлатимиз раҳбари шундай ёшлар билан суҳбатлашди.

— Сизларнинг ишли бўлганларингни, кайфиятларингни кўриб хурсандман. Йўлларингизни топиб, иш билан бўлиб, бирингизни икки қилиб, фарзандлар камолини кўриб яшасаларингиз — менинг энг катта мақсадим шу. Бунинг учун шу билан чегараланмай, кўпроқ билим олишингиз, янги марраларга интилишингиз керак, — деди Шавкат Мирзиёев.

Илгари наманганлик 160 минг киши хорижга иш излаб кетгани, бугун яратилаётган имкониятлар натижасида уларнинг 100 минг нафари юртимизга қайтиб келгани таъкидланди.

— Ёшлар йўлини тасаввур қилолса, куч пайдо бўлади. Қийинчиликлардан, синовлардан хафа бўлмаслик керак. Ҳаёт мактабини ўтаган инсон дунёга бошқача қарайди. Ёшларнинг яхшисиям, ёмониям бизнинг фарзандларимиз. Сизларга ўхшаган интилувчан, эртанги кунига бефарқ бўлмаган, касб-ҳунарли ёшлар бошқа тенгдошларига ўрнак бўлиши керак, — деди Президент.

Президентимиз интенсив боғ инвестори билан мулоқотда бўлди.

Шу ерда Наманган вилоятида қишлоқ хўжалиги соҳасида амалга ошириладиган лойиҳалар тақдимоти ўтказилди.

Давлатимиз раҳбари Чуст туманидаги "Chust textile" хусусий корхонасини бориб кўрди.

Ёшлар ва хотин-қизларни иш билан таъминлаш — давлатимиз сиёсатининг энг устувор йўналиши. Шу мақсадда шаҳар ва туманларда тўқимачилик мажмуалари ташкил этилмоқда. Зеро, бунинг учун хомашё, инфратузилма ва бозор бор.

"Chust textile" корхонаси "Наманган" эркин иқтисодий зонаси ҳудудида ташкил этилган. Фабриканинг иккита мажмуасида 1 минг 300 киши меҳнат қилмоқда.

Корхона буюртмага қараб, барча турдаги устки ва ички кийимларни ишлаб чиқариши мумкин. 2020 йилда қарийб 2 минг тонна мато ҳамда 5 миллион 200 минг дона тайёр трикотаж маҳсулоти ишлаб чиқарилиб, Италия, Россия, Қозоғистон ва Тожикистон каби давлатларга 9 миллион доллардан зиёд экспорт қилинган. Жорий йилда экспорт ҳажмини 12 миллион долларга етказиш режалаштирилган.

Президент корхонадаги иш жараёнини, тайёр маҳсулотларни кўздан кечирди.

— Илгари эгилиб пахта экардик, эгилиб терардик, лекин бошқа давлатларни боқардик. Охирги йилларда яратилган имкониятлар туфайли янги корхоналар пайдо бўляпти, тадбиркорлар эмин-эркин ривожланяпти, қайта ишлаш даражаси ошяпти. Кластерлар тузиб, пахтани эгали қилганимиз учун унинг сифати ҳам ўзгаряпти. Пахта сифатли бўлса, тадбиркорга осон бўлади, маҳсулоти сифатли, рақобатбардош бўлади, — деди Шавкат Мирзиёев.

Корхона бинолари кўп материал сарфланмай, ангар усулида барпо этилган. Натижада қурилишнинг ўзидан 6 миллион доллар иқтисод қилинган. Яна бир афзаллик шундаки, иншоот анъанавий усулга нисбатан 2-3 марта тез йиғилади ва тикланади. Арзон ва сифатли ушбу материални кейинчалик зарур бўлганда таъмирлаш учун ҳам кам маблағ сарфланади. Бино шамол, қор ва зилзилага ўта бардошли. Махсус ҳаво алмаштириш ускуналари билан жиҳозлангани туфайли қишда иссиқлик, ёзда салқинлик таъминланган.

Давлатимиз раҳбари бунинг маҳсулот таннархига, рақобатбардошлигига таъсирини таъкидлаб, бошқа тўқимачилик мажмуаларини ҳам шундай лойиҳа асосида қуриш бўйича кўрсатма берди.

"Chust textile" лойиҳасининг умумий қиймати қарийб 12 миллион доллар бўлиб, уч босқичга мўлжалланган. Тўлиқ қувватда йилига 5 минг тонна мато, 15 миллион дона тайёр маҳсулот ишлаб чиқариш мумкин. Ишчилар сонини 2 минг 200 га етказиш режалаштирилган.

Шу ерда Наманган вилоятида амалга ошириладиган йирик инвестиция лойиҳалари тақдимоти бўлиб ўтди.

Шундан сўнг Президент Шавкат Мирзиёев Наманган шаҳридаги "Даштбоғ" кичик саноат зонасида бўлди.

Давлатимиз раҳбари Олий Мажлисга Мурожаатномасида саноат салоҳиятини янада ошириш учун туман ва шаҳарларда технопарк, кичик саноат зоналари, ҳудудий кластер ва логистика марказлари ташкил этилишини айтган эди.

Хусусан, Наманган вилоятида 72 та кичик саноат зонаси учун жой ажратилган. Бугунги кунда шундан 34 таси қурилиб, фойдаланишга топширилган.

Даштбоғдаги мажмуа яқинда ташкил этилганига қарамай, корхоналар бирин-кетин ишга туша бошлади. Масалан, "Dream liner tekstil" масъулияти чекланган жамиятида махсус кийимлар ва эркаклар кўйлаги тикиш йўлга қўйилди. Бу ерда маҳаллий аҳоли вакилларидан 120 нафари ишламоқда.

Шавкат Мирзиёев улар билан мулоқотда бўлди.

— Эшитяпсизлар, Ўзбекистонда "маҳаллабай", "хонадонбай" деган ибора пайдо бўлди. Бу дегани — ҳар бир оиланинг дардини, ниятини билиб, уларга елкадош, кўмакдош бўлиш, шароит яратишга ҳаракат қиляпмиз.

(Давоми 2-бетда) ▶

Муносабат

Халқчил дастур

инсон ҳуқуқларини таъминлаш соҳасидаги халқаро стандартлар ва инсонпарварлик тамойилини кенг жорий этишга қаратилган

Давлатимиз раҳбарининг 2021 йил 3 февралдаги Фармони билан тасдиқланган 2017–2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини "Ёшларни қўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш йили"да амалга оширишга оид Давлат дастури 273 та банддан иборат.

(Давоми 3-бетда) ▶

Қонун моҳияти

Болалар ҳуқуқларини кафолатлаш – давлат сиёсатининг устувор йўналиши

Куни кеча "Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят-процессуал кодексларига ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида"ги қонун қабул қилинди. Янги қонуннинг мазмун-моҳияти ва аҳамияти ҳақида сўз юритишдан аввал, уни ишлаб чиқиш ҳамда қабул қилишга туртки берган муҳим омиллар ҳақида тўхталиш ўринлидир.

(Давоми 3-бетда) ▶

Ўзбекистон Республикаси Президентининг

ҚАРОРИ

СУНЪИЙ ИНТЕЛЛЕКТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИ ЖАДАЛ ЖОРИЙ ЭТИШ УЧУН ШАРТ-ШАРОИТЛАР ЯРАТИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

"Рақамли Ўзбекистон — 2030" Стратегиясига мувофиқ ҳамда сунъий интеллект технологияларини жадал жорий этиш ва уларни мамлакатимизда кенг қўллаш, рақамли маълумотлардан фойдаланиш имкониятини ва уларнинг юқори сифатини таъминлаш, ушбу соҳада малакали кадрлар тайёрлаш учун қулай шарт-шароитлар яратиш мақсадида:

1. Қуйидагилар тасдиқлансин:

а) қуйидаги асосий устувор йўналишларни назарда тутувчи **2021-2022 йилларда сунъий интеллект технологияларини ўрганиш ва жорий этиш бўйича чора-тадбирлар дастури** (кейинги ўринларда — Дастур) 1-иловага мувофиқ:

сунъий интеллектни қўллашнинг асосий йўналишлари ва тамойилларини, шунингдек, яқин ва узоқ истиқболда ушбу соҳани комплекс шакллантириш учун шарт-шароитларни белгиловчи **Сунъий интеллектни ривожлантириш стратегиясини ишлаб чиқиш;**

иқтисодиёт тармоқлари ва ижтимоий соҳада, давлат бошқаруви тизимида сунъий интеллект технологияларини ишлаб чиқиш ва улардан фойдаланишда ягона талаблар, жавобгарлик, хавфсизлик ва шаффофликни белгиловчи **норматив-ҳуқуқий базани ишлаб чиқиш;**

аҳоли манфаатлари йўлида давлат хизматлари кўрсатиш сифатини яхшилаш, шунингдек, маълумотларни қайта ишлашда давлат органларининг самарадорлигини ошириш учун **сунъий интеллект технологияларидан кенг фойдаланиш;**

фойдали технологик ечимларни ишлаб чиқиш бўйича фундаментал ва амалий илмий тадқиқотларни ўтказиш ва уларни кейинчалик тижоратлаштиришни рағбатлантирувчи **сунъий интеллект соҳасида инновацион ишланмаларнинг маҳаллий экотизимини яратиш;**

сунъий интеллект технологияларини қўлловчи дастурий таъминот ишлаб чиқувчиларига рақамли маълумотлардан фойдаланиш учун шароит яратиш, шунингдек, давлат органлари ва ташкилотларининг тегишли маълумотларини тезкор рақамлаштиришни таъминлаш;

сунъий интеллект соҳасидаги илмий ишлар ва ишланмаларнинг инвестицион жозибадорлигини шакллантириш, шу жумладан, товарларнинг (иш ва хизматларнинг) ички ва ташқи бозорларда рақобатбардошлигини ошириш;

маҳаллий корхоналар ва мутахассисларнинг сунъий интеллект соҳасидаги ахборот ресурслари ва билимлардан фойдаланиш имкониятини таъминлаш, шунингдек, зарур таълим муҳитини ривожлантириш;

(Давоми 2-бетда) ▶

Хабарингиз бор, газетамизнинг 2020 йил 5 июндаги 17-сонида "Адолат қарор топди И.Эшмуродов 11 йилдан сўнг оқланиб, жазони ижро этиш муассасасидан озод қилинди" сарлавҳали мақолада Жондор тумани Пешқандоқ қишлоғида яшаган Ихтиёр Эшмуродовнинг жиноят ишлари бўйича Бухоро вилояти судининг 2009 йил 3 августдаги ҳукмига биноан ноҳақ судланганлиги ҳамда 11 йил деганда оқланиб, жазони ижро этиш муассасидан озод қилинганлиги баён этилган эди.

Оқлов

Амалиётдаги камёб ҳолат

судларнинг чинакам адолат қўрғонига айланаётганини исботлади

Келинг, асосий фикрга ўтишдан олдин ва ўқувчиларга янада тушунарли бўлиши учун воқеа тафсилотларини яна бир карра эсга олсак. Биринчи босқич судининг ҳукмда қайд этилишича, Ихтиёр Эшмуродов ўз ҳамқишлоғи Тамара Юллиеванинг жуда кўп миқдордаги — 10.164.000 сўмга тенг бўлган 7.000 АҚШ долларини (2009 йил 29 январь куни 1 АҚШ доллари 1.408 сўм 44 тийин тенг бўлган) қўлга киритмоқчи бўлган. Шу мақсадда И.Эшмуродов 2009 йил 29 январь куни кеч соат 22:30 да Т.Юллиеванинг ётоқхонасига ғайриқонуний равишда бостириб кириб, аёлнинг ўзи ҳамда 2000 йилда туғилган невараси, вояга етмаган Умрия Ҳамроевага ҳужум қилади. Яъни аввалига ухлаб ётган, ожиз аҳволдаги Т.Юллиевани бўғади.

Сўнгра ўзи билан олиб келган ёғоч таёқ билан бир неча маротаба уради. Кейин вояга етмаган Умрияни ҳам ўлдириш учун худди шу тарзда кетма-кет зарба беради. Оқибатда буви ва набира ҳушларидан кетиб, йиқилишади.

(Давоми 4-бетда) ▶

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг электрон тўлов тизими (billing.sud.uz)

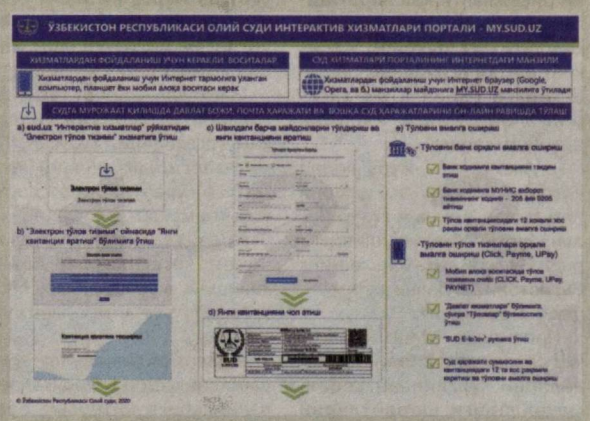

2019 йилнинг апрель ойидан *бошлаб судлар фаолиятига Олий суднинг Интерактив хизматлар порталида* ***(my.sud.uz)*** *жойлаштирилган* ***"Электрон тўлов тизими"*** *рукни орқали давлат божлари ва судга мурожаат қилишдаги бошқа ҳаражатлар суммасини онлайн тарзда тўлаш учун ягона электрон тўлов тизими жорий этилди.*

Бу билан фуқароларга бир қатор қулайликлар яратилди:

- судга мурожаат қилганлик учун тўловларни амалга оширишда банк ҳисоб рақамлари ва бошқа реквизитлар қўлда тўлдирилмайди;

- амалга оширилган тўловлар учун банклар томонидан тўлов амалга оширилгани ҳақида алоҳида тасдиқ талаб этилмайди;

- тўловлар исталган усулда (жумладан, ***"CLICK", "Payme"*** *ва* ***"Upay"*** *электрон мобил тўлов тизимлари орқали) амалга оширилиши мумкин;*

- суд қарорига асосан ундирилиши белгиланган тўловлар ҳам мазкур тизим орқали амалга оширилади ва буни тасдиқловчи маълумотни судга тақдим этиш шарт бўлмайди.

Мазкур тизим фуқаролар ҳамда тадбиркорларга судга мурожаат қилишда амалга оширилиши лозим бўлган тўловларни тезкорлиги ва аниқлигини таъминлашга хизмат қилади.

Маълумот ўрнида шуни айтиш керакки, шу пайтга қадар ушбу тизим орқали 8,1 миллиард сўмлик 5 325 та тўлов амалга оширилган.

ШАВКАТ МИРЗИЁЕВ: «НАМАНГАНГА ОДАМЛАРНИНГ ЭРТАНГИ КУНИНИ ЯХШИ ҚИЛИШ УЧУН КАТТА ЗАМИН, КАТТА МАБЛАҒЛАР БИЛАН КЕЛДИК»

◀ **(Бошланиши 1-бетда)**

Маҳаллангизда мана шундай жой қурилгани, сизлар ишли бўлиб, бир-бирларинг билан кўришиб, вилоятда, мамлакатимизда бўлаётган янгиликлардан хабардор бўлиб, яхши кайфиятда яшаётганларингиз — ана шу ҳаракат натижаларидан бири. Олдинда яна режаларимиз, мақсадларимиз кўп. Наманганга ҳам одамларнинг эртанги кунини яхши қилиш учун катта замин, катта маблағлар билан келдик, — деди Президент.

Бу ерда яна тўртта корхона фаолият юритмоқда. "Navro'z tekstil sanoat" корхонасида болалар ва эркаклар кийими, "Aziz Dizayn Servis" ширкатида сумка, рюкзак ва чамадон, "Biaz text"да сендвич панеллар ишлаб чиқарилмоқда. "Келажак мега строй" масъулияти чекланган жамияти томонидан ўқув маркази очилган. Мазкур корхоналарда 300 га яқин иш ўрни яратилган.

"Даштбоғ" кичик саноат зонаси майдони қарийб 4 гектар. Яна кўплаб корхоналарда қурилиш, ускуналар ўрнатиш давом этмоқда. Саноат зонасида умумий қиймати 119 миллиард сўмли 22 та лойиҳа амалга оширилиши режалаштирилган. 3 мингдан ортиқ иш ўрни яратиб, 2,7 миллион долларлик экспорт қилиш мўлжалланган.

Кичик саноат зонаси Даштбоғ маҳалласи ичида жойлашган. Бу ерда 1 та мактаб, 2 та боғча, тиббиёт пункти, Давлат хизматлари маркази ва Миллий банк филиали бор. 4700 дан ортиқ аҳоли истиқомат қиладиган маҳаллада кичик саноат зонаси қурилгани, айниқса, барчани хурсанд қилди. Ҳозирнинг ўзида 60 дан зиёд ёш доимий иш ўрнига эга бўлди. Саноат зонаси тўлиқ фаолият бошлагач, Даштбоғ маҳалласида яшовчи 1500 дан ортиқ фуқаронинг бандлиги таъминланади. Яъни маҳаллада ишсиз одам, деярли, қолмайди. Бундан ташқари шу атрофда яшовчи Шодлик, Заркент, Юқори Гирвон, Ўрта Гирвон, Меҳрибонлик, Обиҳаёт, Зарафон каби маҳаллаларда яшовчи юзлаб ёшлар ишли бўлади.

Шу ерда Наманган вилоятида йўл, транспорт, қурилиш ва коммунал инфратузилмани ривожлантириш чора-тадбирлари муҳокама қилинди. Давлатимиз раҳбари Ахсикент ёдгорлигини очиқ осмон остидаги музейга айлантириш лойиҳасига алоҳида эътибор қаратди.

— Ахсикент — жуда нодир ёдгорлик. У ердаги ишларни илм билан, миллий ғурур билан, ҳурмат билан қилиш керак. Бу жой "Наманганнинг Регистони" бўлиши керак, — деди Президент.

Президент "Даштбоғ" кичик саноат зонасидаги корхоналарни кўрганидан кейин, маҳалладаги шароитларни кўздан кечирди. Исмоил Киргизов ва Малика Парпиева хонадонида бўлиб, улар билан суҳбатлашди. Гурунгга кўни-қўшнилар ҳам келди.

— Мен кўпроқ оддий одамлар билан гаплашсам, сизларнинг кўзларингизга қарасам, ниятларингизни билсам, дейман, — деди Шавкат Мирзиёев.

Нуронийлар маҳалла тизимига эътибор натижасини ўз ҳаётлари мисолида сўзлаб берди. Ижтимоий муаммолар ҳал бўлиб, турмуш шароити яхшиланаётганини айтди.

— Нима учун ҳамма кучни маҳаллага ташлаяпмиз. Марказдаги битта кўчани ёритиб қўйганимиз билан одамлар рози бўлмайди-ку. Маҳаллалардаги одамларимиз, аёлларимиз, жонажон ёшларимизни ким эшитади?! Наманган вилоятида ҳам 141 та маҳаллада муаммолар бор — қаерда йўл йўқ, қаерда сув йўқ, қаерда ишсизлик кўп. Ушбу камчиликларни билиб, ҳис қилиб, катта маблағ билан келганмиз. Энди уни ким назорат қилади, ким халқни ўйлайди? Маҳалла, жамоатчилик. Энди маҳалла раиси янгиликка интилган, одамларнинг оғирини енгил қиладиган бўлиши керак, — дея таъкидлади Шавкат Мирзиёев.

Даштбоғ маҳалласи идораси, Давлат хизматлари маркази филиали кўздан кечирилди.

Президент Наманган шаҳридаги "Art soft holding" ширкатининг илмий-амалий малака ошириш маркази ҳамда "Ишга марҳамат" мономаркази фаолияти билан танишди.

Давлатимиз раҳбарининг 2020 йил 11 августдаги "Камбағал ва ишсиз фуқароларни тадбиркорликка жалб қилиш, уларнинг меҳнат фаоллигини ошириш ва касб-ҳунарга ўқитишга қаратилган ҳамда аҳоли бандлигини таъминлашга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарорига мувофиқ, барча ҳудудларда шундай марказлар ташкил этилмоқда.

"Art soft holding" ширкати маркази тўқимачилик соҳасига ихтисослашган. Бу ерда 12 турдаги ишчи касб бўйича йилига 2 мингдан зиёд мутахассис тайёрланади.

Корхона ёнида жойлашган мономарказда 9 соҳанинг 27 хил йўналиши бўйича йилига 3 минг нафардан зиёд аҳоли ўқитилади. Бу йўналишлар меҳнат бозори талабини ўрганиш асосида ташкил этилган. Ўқув ва машғулот хоналари зарур асбоб-анжом, станок, компьютер, муляж ва бошқа амалиёт ускуналари билан таъминланган.

Муҳим томони шундаки, марказ давлат-хусусий шериклик тизимида ишлайди. Машғулотларни амалиётчи усталар, тадбиркорлар олиб боради. Давлат шароит яратиб, илмий-ишлаб чиқариш жиҳатидан таъминлайди, тадбиркорлар эса ўзлари ўқитган ёшларни ишга олади. Яъни, бу ерда касб ўрганган йигит-қизлар ишсиз қолмайди.

Марказда ахборот технологиялари ва хорижий тиллар ҳам ўргатилади. Хусусан, IT-мутахассислар онлайн хизматлар кўрсатиб, яхши даромад топмоқда.

Президентимиз марказда яратилган шароитлар билан танишди, мураббийлар, касб ўрганаётган ёшлар билан суҳбатлашди.

Шавкат Мирзиёев шу ерда оммавий ахборот воситалари вакилларига интервью берди. Давлатимиз раҳбари вилоятга келишдан асосий мақсади, ислоҳотларни амалга оширишда қийинчилик туғдираётган омиллар, Наманганнинг иқтисодий салоҳияти, ишбилармон одамлари ҳақида гапирди.

Мономарказда Наманган вилоятида "маҳаллабай" ишлаш тизимини ташкил этиш юзасидан тақдимот ўтказилди.

Давлатимиз раҳбарининг Наманган вилоятига ташрифи давом этмоқда.

Зиёдулла ЖОНИБЕКОВ,
Абдулазиз МУСАЕВ,
Авазбек ХУДОЙҚУЛОВ,
ЎзА мухбирлари

Ўзбекистон Республикаси Президентининг

ҚАРОРИ

СУНЪИЙ ИНТЕЛЛЕКТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИ ЖАДАЛ ЖОРИЙ ЭТИШ УЧУН ШАРТ-ШАРОИТЛАР ЯРАТИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

◀ **(Бошланиши 1-бетда)**

қўшма халқаро тадқиқот фаолиятини амалга ошириш, кадрлар тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш, республикамизнинг нуфузли рейтинглар ва индексларда позициясини яхшилаш мақсадида **сунъий интеллект ва уни қўллаш технологиялари соҳасида халқаро ҳамкорликни ривожлантириш;**

б) қуйидаги устувор тармоқлар ва соҳаларда, шу жумладан, Дастурий маҳсулотлар ва ахборот технологиялари технологик парки резидентларини жалб қилган ҳолда **Сунъий интеллект технологияларини жорий этиш бўйича 2021-2022 йилларда амалга оширилади-ган тажриба-синов лойиҳалар рўйхати** 2-иловага мувофиқ:

қишлоқ хўжалиги соҳасида: ерни масофадан зондлаш маълумотлари асосида тупроқ ва қишлоқ хўжалиги экинлари ҳолатини, шунингдек, қишлоқ хўжалиги техникаси, шу жумладан, комбайнлар ишини мониторинг қилиш жараёнида сунъий интеллект технологияларини қўллаш — Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Ахборот технологиялари ва коммуникацияларни ривожлантириш вазирлиги, "Ўзбеккосмос" агентлиги **(Ж.Ходжаев, Қ.Юлдашев, Ш.Қодиров);**

банк соҳасида: тижорат банклари фаолиятини мониторинг қилиш самарадорлигини ошириш ва улар томонидан тартибга солиш талаблари (SubTech ва RegTech) бажарилишини соддалаштириш, шунингдек, банк хизматлари кўрсатиш сифатини таҳлил қилиш, фойдаланувчиларни масофадан биометрик идентификациялаш (Face-ID) ва кредит таваккалчиликларини баҳолаш учун сунъий интеллект технологияларини қўллаш — Марказий банк, "Ўзбекистон Республикаси ташқи иқтисодий фаолият миллий банки" АЖ, АТ "Алоқабанк" **(М.Нурмуратов, А.Мирсоатов, К.Ирисбекова);**

молия соҳасида: бюджет харажатлари, пенсия, ижтимоий ва суғурта тўловлари, шунингдек, нафақа тўловларини таҳлил қилиш ва самарадорлигини ошириш учун сунъий интеллект технологияларини қўллаш — Молия вазирлиги **(Т.Ишметов);**

солиқ соҳасида: юридик шахсларнинг солиқ тушумларини таҳлил қилиш, солиқ тўловларидаги тафовутларни аниқлашда сунъий интеллект технологияларини қўллаш — Давлат солиқ қўмитаси, Молия вазирлиги **(Ш.Кудбиев, Д.Султонов);**

транспорт соҳасида: локомотивларни бошқариш жараёнида уларнинг ҳаракатини кузатиб бориш ва хавфли вазиятларда машинистларни огоҳлантиришда, жамоат транспорти ҳаракатини таҳлил қилиш ва уларнинг оптимал йўналишларини аниқлашда, шунингдек, автомобиль ҳаракатини ва транспортдаги тирбандликларни мониторинг қилишда сунъий интеллект технологияларини қўллаш — Транспорт вазирлиги, "Ўзбекистон темир йўллари" АЖ, "Тошшаҳартрансхизмат" АЖ, Ички ишлар вазирлиги **(И.Маҳкамов, Х.Хасилов, А.Жўраев, А.Икрамов);**

энергетика соҳасида: энергия ресурсларини ишлаб чиқариш ва уларнинг истеъмолини прогноз қилишда, технологик ускуналар ишини оптималлаштиришда сунъий интеллект технологияларини қўллаш — Энергетика вазирлиги, "Ҳудудий электр тармоқлари" АЖ **(А.Султанов, У.Мустафоев);**

соғлиқни сақлаш соҳасида: инсон ўпкасининг компьютер томографияси таҳлили асосида пневмонияни аниқлаш ҳамда маммография таҳлили асосида кўкрак бези саратонига илк босқичда ташхис қўйиш учун сунъий интеллект технологияларини қўллаш — Соғлиқни сақлаш вазирлиги **(А.Хаджибаев, А.Азизов);**

фармацевтика соҳасида: бозорнинг дори воситалари ва тиббий буюмларига бўлган эҳтиёжларини таҳлил қилиш ва прогнозлаштиришда сунъий интеллект технологияларини қўллаш — Молия вазирлиги **(Т.Ишметов);**

солиқ соҳасида: юридик шахсларнинг солиқ тушумларини таҳлил қилиш, солиқ тўловларидаги тафовутларни аниқлашда сунъий интеллект технологияларини қўллаш — Давлат солиқ қўмитаси, Молия вазирлиги **(Ш.Кудбиев, Д.Султонов);**

транспорт соҳасида: локомотивларни бошқариш жараёнида уларнинг ҳаракатини кузатиб бориш ва хавфли вазиятларда машинистларни огоҳлантиришда, жамоат транспорти ҳаракатини таҳлил қилиш ва уларнинг оптимал йўналишларини аниқлашда, шунингдек, автомобиль ҳаракатини ва транспортдаги тирбандликларни мониторинг қилишда сунъий интеллект технологияларини қўллаш — Транспорт вазирлиги, "Ўзбекистон темир йўллари" АЖ, "Тошшаҳартрансхизмат" АЖ, Ички ишлар вазирлиги **(И.Маҳкамов, Х.Хасилов, А.Жўраев, А.Икрамов);**

энергетика соҳасида: энергия ресурсларини ишлаб чиқариш ва уларнинг истеъмолини прогноз қилишда, технологик ускуналар ишини оптималлаштиришда сунъий интеллект технологияларини қўллаш — Энергетика вазирлиги, "Ҳудудий электр тармоқлари" АЖ **(А.Султанов, У.Мустафоев);**

соғлиқни сақлаш соҳасида: инсон ўпкасининг компьютер томографияси таҳлили асосида пневмонияни аниқлаш ҳамда маммография таҳлили асосида кўкрак бези саратонига илк босқичда ташхис қўйиш учун сунъий интеллект технологияларини қўллаш — Соғлиқни сақлаш вазирлиги **(А.Хаджибаев, А.Азизов);**

фармацевтика соҳасида: бозорнинг дори воситалари ва тиббий буюмларига бўлган эҳтиёжларини таҳлил қилиш ва прогнозлаштиришда сунъий интеллект технологияларини қўллаш — Фармацевтика тармоғини ривожлантириш агентлиги, "Дори-Дармон" АК, Соғлиқни сақлаш вазирлиги **(С.Кариев, У.Салихбаева, А.Азизов);**

электрон ҳукумат соҳасида: электрон давлат ва молия хизматларини кўрсатишда фойдаланувчиларни масофадан туриб биометрик идентификациялаш (Face-ID) учун сунъий интеллект технологияларини қўллаш — Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги **(Ш.Садиков).**

2. Қуйидагиларга:

Инновацион ривожланиш вазирлигига (И.Абдурахмонов) сунъий интеллект соҳасида илмий-техник тадқиқотлар ва инновацион ишланмаларни қўллаб-қувватлаш;

Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлигига (Ш.Садиков) сунъий интеллект асосидаги дастурий маҳсулотларни ишлаб чиқиш ва жорий қилиш учун технологик шароитларни яратиш;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 5 октябрдаги ПФ-6079-сон фармони билан ташкил қилинган **"Рақамли Ўзбекистон — 2030"** Стратегиясини амалга ошириш бўйича мувофиқлаштириш комиссиясига (А.Н.Арипов) (кейинги ўринларда — Мувофиқлаштириш комиссияси) Дастурни ҳамда сунъий интеллект технологияларини татбиқ этиш ва қўллаш билан боғлиқ бошқа ташаббусларни комплекс мувофиқлаштириш юзасидан жавобгарлик юклансин.

3. Мувофиқлаштириш комиссияси (А.Н.Арипов) етакчи хорижий мутахассислар ва компанияларни жалб қилган ҳолда 2021 йил 1 декабрга қадар яқин ва узоқ истиқболга мўлжалланган **Сунъий интеллектни ривожлантириш стратегиясини** тасдиқлаш учун киритсин.

4. Белгилансинки:

сунъий интеллект соҳасида илмий тадқиқотлар ва инновацион ишланмаларни молиялаштириш **Инновацион ривожланиш ва новаторлик ғояларини қўллаб-қувватлаш жамғармаси** (кейинги ўринларда — Жамғарма) маблағлари ҳисобидан **ушбу мақсадлар учун алоҳида очиладиган ҳисоб рақами** орқали амалга оширилади;

сунъий интеллект технологияларини қўлловчи илмий тадқиқотлар ва инновацион ишланмаларни мақсадли молиялаштириш Жамғарманинг маблағлари ҳисобидан **Мувофиқлаштириш комиссияси ишчи органининг хулосасига** кўра амалга оширилади;

Инновацион ривожланиш вазирлиги Мувофиқлаштириш комиссиясининг хулосасига кўра, давлат илмий дастурлари бўйича илмий лойиҳаларни молиялаштириш учун мўлжалланган Давлат бюджети маблағлари доирасида Жамғармага сунъий интеллект соҳасида илмий тадқиқот ва инновацион ишланмаларни ҳамда ушбу соҳани ривожлантиришни қўллаб-қувватлаш чора-тадбирларини молиялаштиришга маблағларни йўналтириш ҳуқуқига эга.

5. Муҳаммад ал-Хоразмий номидаги Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги Ахборот-коммуникация технологиялари илмий-инновацион маркази ҳамда Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон миллий университети ҳузуридаги Интеллектуал-дастурий тизимлар илмий-амалий маркази негизида **Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги ҳузуридаги Рақамли технологиялар ва сунъий интеллектни ривожлантириш илмий-тадқиқот институти** (кейинги ўринларда — Институт) ташкил қилинсин.

Қуйидагилар Институтнинг асосий вазифалари этиб белгилансин:

"Рақамли Ўзбекистон — 2030" Стратегиясини ҳар томонлама амалга оширишга қаратилган илмий тадқиқотларни ташкил қилиш ҳамда иқтисодиёт тармоқлари, ижтимоий соҳа ва давлат бошқаруви тизимида сунъий интеллект технологияларини жорий қилиш;

сунъий интеллект соҳасида фундаментал ва амалий илмий тадқиқотларни олиб бориш, рақамли технологияларни ривожлантиришнинг илмий экотизимини шакллантириш;

сунъий интеллект технологиялари асосида бошқарув ва ишлаб чиқариш жараёнларини автоматлаштириш бўйича инновацион маҳсулотларни ҳамда уларнинг моделлари, алгоритмлари ва дастурий таъминотини ишлаб чиқиш;

сунъий интеллект технологияларини ривожлантириш бўйича етакчи хорижий инновацион ва илмий муассасалар билан ҳамкорликни йўлга қўйиш ва қўшма лойиҳаларни амалга ошириш.

6. Белгилансинки:

Институт **юридик шахс мақомига эга давлат илмий ташкилоти** бўлиб, Муҳаммад ал-Хоразмий номидаги Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги Ахборот-коммуникация технологиялари илмий-инновацион маркази ҳамда Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон миллий университети ҳузуридаги Интеллектуал-дастурий тизимлар илмий-амалий марказининг шартномалари ва мажбуриятлари бўйича ҳуқуқий вориси ҳисобланади;

2021 йил 1 мартдан бошлаб Институтнинг жорий фаолияти, бино ва иншоотлардан фойдаланиш, ходимлар меҳнатига ҳақ тўлаш (илмий ходимлардан ташқари) бўйича харажатларни молиялаштириш **Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан амалга оширилади;**

Институт ходимларига **Фанлар академияси** тизимидаги илмий-тадқиқот муассасаларининг тегишли лавозимлари учун белгиланган меҳнатга ҳақ тўлаш миқдорлари ва шартлари татбиқ этилади;

Давлат бюджетининг мазкур қарор доирасида Институт фаолиятини ташкил қилиш билан боғлиқ харажатлари 2021 йилда биринчи даражали бюджет маблағларини тақсимловчи сифатида Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги учун ажратилган бюджет ажратмалари доирасида молиялаштирилади, 2022 йилдан эса Давлат бюджетининг харажатлар параметрларида белгиланган тартибда назарда тутилади.

7. Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги марказий аппарати тузилмасида 15 та штат бирлигидан иборат бўлган **Сунъий интеллект технологияларини жорий қилиш ва ривожлантириш департаменти** тузилсин.

Белгилансинки:

департамент ходимлари сони мазкур қарорнинг 5-бандига мувофиқ қайта ташкил қилинаётган марказларнинг штат бирликлари ҳисобидан шакллантирилади;

департамент ишини умумий мувофиқлаштириш, уни малакали кадрлар билан тўлдириш Бош вазир маслаҳатчиси — Вазирлар Маҳкамасининг IT-технологиялар, телекоммуникациялар ва инновацион фаолиятни ривожлантириш масалалари департаменти бошлиғи томонидан амалга оширилади.

8. Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги, Инновацион ривожланиш вазирлиги, давлат органлари, тижорат банклари ва йирик саноат корхоналарининг **Сунъий интеллектни ривожлантириш бўйича қўшма альянс**ни 3-иловага мувофиқ таркибда ташкил қилиш бўйича таклифи маъқуллансин.

Белгилансинки:

Қўшма альянс сунъий интеллект технологияларини иқтисодиёт тармоқлари ва ижтимоий соҳада, давлат бошқаруви тизимида жорий қилиш бўйича устувор лойиҳаларни жадал ва биргаликда амалга ошириш, уларни ишлаб чиқиш харажатларини оптималлаштириш, ушбу соҳадаги энг яхши тажрибаларни давлат органлари ва ташкилотлари ўртасида оммалаштириш мақсадида ташкил қилинади;

Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги Қўшма альянснинг ишчи органи ҳисобланади.

9. Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги, Давлат статистика қўмитаси 2021 йил 1 сентябрга қадар Ўзбекистон Республикаси Очиқ маълумотлар портали фаолияти доирасида маҳаллий илмий ташкилотлар ва олий таълим муассасалари ҳамда ахборот технологиялари соҳасидаги дастурчилар ва ташкилотларга сунъий интеллект асосидаги дастурий таъминотда фойдаланиш учун давлат ва бошқа маълумотлар тўпламларини олиш имкониятини тақдим этувчи **рақамли маълумотлар платформаси**ни яратсин.

10. Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги, Монополияга қарши курашиш қўмитаси, Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги, Инновацион ривожланиш вазирлиги, Адлия вазирлиги ҳамда Марказий банк **идораларарo ишчи гуруҳини ташкил қилсин** ва энг яхши хорижий тажрибалар асосида 2021 йил 1 июнга қадар Вазирлар Маҳкамасига экспериментал инновацион тадқиқотлар доирасида **сунъий интеллект технологияларини қўллаш бўйича махсус ҳуқуқий режим**ни жорий қилишнинг аниқ механизмлари тўғрисида, шу жумладан, қуйидагиларни назарда тутувчи таклифларни киритсин:

тадбиркорлик субъектларининг фаолиятини сунъий интеллект технологияси асосида трансформация қилишни молиялаштиришга кўмаклашиш дастурини ишлаб чиқиш ва жорий этиш;

тадбиркорлик субъектларининг фаолиятини сунъий интеллект технологияси асосида трансформация қилиш натижасида иш жойларини сақлаб қолиш мақсадида ходимларнинг малакасини ошириш ва қайта тайёрлашга кетган сарф-харажатларни субсидиялаш дастурини ишлаб чиқиш;

тадбиркорлик субъектлари учун сунъий интеллект ечимларини ишлаб чиқиш ва ўз фаолиятида жорий қилиш бўйича тадқиқотлар ва ишланмаларни (R&D) рағбатлантирувчи чоралар кўриш.

11. Мувофиқлаштириш комиссиянинг 2021 йилда **сунъий интеллект соҳасида лойиҳаларни амалга ошириш учун очиқ шаклда тақдим этиладиган давлат маълумотларини** яратиладиган платформада 4-иловага мувофиқ **рўйхат бўйича** жойлаштириш тўғрисидаги таклифи қабул қилинсин.

Сунъий интеллект учун давлат маълумотларини шакллантиришга масъул тегишли вазирлик ва идораларнинг раҳбарлари ўзига тааллуқли қисмларда маълумотларни ўз вақтида жойлаштириш, шунингдек, уларнинг тўлиқлиги, долзарблиги ҳамда ишончлилиги юзасидан шахсан жавобгар эканлиги белгилаб қўйилсин.

Ахборотлаштириш ва телекоммуникациялар соҳасида назорат бўйича давлат инспекцияси сунъий интеллект технологиялари асосида қайта ишлаш учун тақдим этиладиган рақамли давлат маълумотлари тўпламларига кириш имкониятини ташкил қилиш ҳамда уларнинг сифати устидан тизимли назоратни таъминласин.

12. Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги Инновацион ривожланиш вазирлиги ҳамда "Ўзстандарт" агентлиги билан биргаликда **бир ой муддатда** сунъий интеллект ва катта ҳажмдаги маълумотлар соҳасидаги халқаро стандартларни Ўзбекистон Республикаси давлат стандартлари сифатида қабул қилиш бўйича ишлар жадвалини тасдиқласин.

13. Қуйидагилар:

2021/2022 ўқув йилидан бошлаб грант асосида "Сунъий интеллект" йўналиши бўйича кадрлар тайёрлаш босқичма-босқич бошланадиган олий таълим муассасалари ва илмий ташкилотлар рўйхати 5-иловага мувофиқ;

Иқтисодиёт тармоқлари, ижтимоий соҳа ва давлат бошқаруви тизимида сунъий интеллект технологияларини амалий қўллаш бўйича ўқув курслари ва фанларини жорий қилиш кўзда тутилган олий таълим муассасалари рўйхати 6-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги Инновацион ривожланиш вазирлиги билан биргаликда **2021/2022 ўқув йилидан бошлаб** 5 ва 6-иловаларда кўрсатилган ҳар бир олий таълим муассасасига камида бир нафар етакчи хорижий эксперт ва олимни сунъий интеллект ва уни қўллаш технологиялари соҳасида ўқитишда иштирок этиш учун жалб қилсин.

Белгилансинки, хорижий экспертлар ва олимларни олий таълим муассасаларига жалб қилиш билан боғлиқ харажатлар уларнинг бюджетдан ташқари маблағлари ҳисобидан қопланади.

14. Инновацион ривожланиш вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги, Молия вазирлиги 2021 йилдан бошлаб сунъий интеллект соҳасида стажёр-тадқиқотчилар ҳамда таянч докторантурада таҳсил олиш учун ҳар йили **5 кишилик** квотани мақсадли ажратишни кўзда тутсин.

15. Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси, Инновацион ривожланиш вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги **"Рақамли технологиялар ва сунъий интеллект"** докторантура ихтисослигини ташкил қилишни кўзда тутсин.

16. Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги, АТ "Алоқабанк", "Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки" АЖ томонидан **"Сбер" гуруҳи (Россия) билан** биргаликда сунъий интеллект технологияларини татбиқ қилиш соҳасида ўзаро ҳамкорликни йўлга қўйиш ишлари олиб борилаётганлиги маълумот учун қабул қилинсин.

Бош вазир маслаҳатчиси О.М.Умаров, Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги (Ш.Садиков, О.Пекось), Инновацион ривожланиш вазирлиги (И.Абдурахмонов, А.Назаров), АТ "Алоқабанк" (К.Ирисбекова), "Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки" АЖ (А.Мирсоатов) иқтисодиёт тармоқлари ва ижтимоий соҳа, давлат ва хўжалик бошқаруви органлари эҳтиёжларидан келиб чиқиб, **"Сбер" гуруҳи (Россия) билан хорижий илғор тажриба ҳамда энг яхши тажрибалар асосида сунъий интеллект технологиялари ва бошқа дастурий маҳсулотларни жорий этиш масалалари бўйича** ҳамкорликни фаоллаштириш чораларини кўрсин, шу жумладан:

бир ой муддатда пилот лойиҳаларини тезкорлик билан ва самарали амалга ошириш, маҳаллий мутахассисларни ўқитишни ташкил қилиш, шунингдек, мазкур қарорда белгилаб берилган бошқа йўналишларда ҳамкорлик қилиш бўйича биргаликда **"йўл харитаси"**ни ишлаб чиқсин ва тасдиқласин;

сунъий интеллектни ривожлантириш ҳамда давлат органлари ва бошқа ташкилотлар фаолиятида, шунингдек, ушбу соҳада норматив-ҳуқуқий базани тайёрлашда маслаҳатчи сифатида қатнашиш учун **"Сбер" гуруҳининг (Россия) етакчи мутахассислари ва эксперт-лари** жалб қилинишини таъминласин.

17. Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги Инновацион ривожланиш вазирлиги, Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги, Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги ҳамда Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси билан биргаликда оммавий ахборот воситаларида мазкур қарорнинг моҳияти ва аҳамияти ҳақида чиқишлар ва тематик телекўрсатувлар ташкил қилсин.

18. Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги, Инновацион ривожланиш вазирлиги манфаатдор ташкилотлар билан биргаликда икки ой муддатда қонун ҳужжатларига ушбу қарордан келиб чиқадиган ўзгартириш ва қўшимчалар тўғрисида Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

19. Инновацион ривожланиш вазири **И.Ю.Абдурахмонов** ҳамда ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазири **Ш.М.Садиков**лар зиммасига мазкур қарорнинг бажарилишини самарали ташкил қилиш бўйича шахсий масъулият юклатилсин.

Мазкур қарорнинг 2, 3 ва 4-иловаларида кўрсатилган вазирлик, идора ва ташкилотлар Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги билан келишилган ҳолда йигирма кун муддатда юклатилган вазифаларни амалга ошириш бўйича **"манзилли йўл хариталари" (чора-тадбирлар дастурлари)ни** тасдиқласин.

Мувофиқлаштириш комиссияси (А.Н.Арипов) мазкур қарорнинг бажарилишини ҳар чоракда муҳокама қилиш, масъул вазирлик, идора ва ташкилотлар фаолиятини мувофиқлаштириш ҳамда назорат қилишни таъминласин.

20. Мазкур қарорнинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А.Н.Арипов ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг маслаҳатчилари Р.А.Гулямов, А.А.Абдувахитов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти

Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент шаҳри,
2021 йил 17 февраль

Қонун моҳияти

Болалар ҳуқуқларини кафолатлаш – давлат сиёсатининг устувор йўналиши

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Дунё тажрибаси шундан далолат берадики, болалар ҳар доим давлат ва жамият томонидан ғамхўрлик қилиш ва қўллаб-қувватлашга муҳтож бўлади. Бола ҳуқуқлари — бу ирқи, жинси, тили, дини, туғилган жойи, миллий ва ижтимоий келиб чиқиши, мулкий ва бошқа ҳолатларидан қатъи назар, ҳеч бир камситишсиз ҳар бир бола эга бўлиши керак бўлган ҳуқуқ ва эркинликлардир.

Бола ҳуқуқларини махсус ҳимоя қилиш зарурати Инсон ҳуқуқлари тўғрисидаги халқаро билл, шунингдек, болалар манфаатларини ҳимоя қилиш билан шуғулланувчи халқаро ташкилотларнинг тегишли ҳужжатларида белгилаб қўйилган. Хусусан, 1959 йилдаги Бола ҳуқуқлари декларациясида ҳар бир бола учун ҳеч қандай камситиш ва чеклашларсиз бутун бошли ҳуқуқлар мажмуи мустаҳкамланган.

Ушбу Декларация асосида 1989 йил 20 ноябрда БМТ Бош Ассамблеяси қабул қилган Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенция бола ҳуқуқлари соҳасидаги биринчи мажбурий халқаро ҳужжатдир. Мазкур ҳужжатда инсониятнинг узвий бўлаги сифатида тан олинган болаларнинг фуқаролик, сиёсий, ижтимоий, иқтисодий ҳуқуқлари кафолатланган.

Мамлакатимиз 1992 йилда БМТнинг Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенциясини ратификация қилиши натижасида унинг қоидаларини бажариш мажбуриятини зиммасига олган. Болаларнинг Конвенцияда кўрсатилган ҳуқуқларига риоя қилиш ва уларни ҳимоя қилиш учун зарур ташкилий-ҳуқуқий шароитлар ва кафолатлар яратиш мамлакатимиз давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан ҳисобланади.

Сўнгги йилларда юртимизда бола ҳуқуқлари кафолатларини мустаҳкамлаш бўйича бир қатор норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинди. Бола ҳуқуқлари бўйича вакил лавозими жорий этилди. Никоҳ ёши эркаклар ва аёллар учун 18 ёш этиб белгиланди. Етим болалар ва ота-онасининг қарамоғидан маҳрум бўлган болаларни ижтимоий ҳимоя қилиш тизими такомиллаштирилди.

Бироқ бугунги кун талаби болалар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва қўллаб-қувватлаш, уларнинг ҳуқуқий ҳолатини такомиллаштириш тизимини қайта кўриб чиқишни тақозо қилмоқда. Амалдаги қонунчиликда бола ҳуқуқларини тўлиқ ҳажмда ҳимоя қилишга имкон бермайдиган бир қатор бўшлиқлар мавжуд.

АҚШ Меҳнат департаментининг 2019 йил якунлари бўйича "Болалар меҳнатининг энг ёмон шакллари" бўйича ҳисоботида Ўзбекистон сўнгги йилларда Халқаро меҳнат ташкилотининг ратификация қилинган конвенцияларини амалга ошириш, шунингдек, болалар меҳнатининг оғир шаклларини йўқотиш, уларга нисбатан мажбурий меҳнатга йўл қўймаслик бўйича сезиларли ишларни амалга оширгани таъкидланган.

Ҳақиқатан ҳам, кейинги йилларда мамлакатимизда бу борада бир қатор самарадор чора-тадбирлар ҳаётга татбиқ этилди. Жумладан, пахта йиғим-теримида болалар меҳнатининг олдини олиш бўйича қатъий чоралар кўрилди. Меҳнатга маъмурий тарзда мажбурлаш учун жавобгарлик кучайтирилди ва бундай ҳолат такроран содир этилганлиги учун жиноий жавобгарлик белгиланди. Меҳнат инспекторлари сони икки баравар оширилди, болалар меҳнати бўйича қонунлар ва уларни бузганлик учун жавобгарлик тўғрисида аҳоли ўртасида кенг тушунтиришлар амалга оширилди.

Шундай бўлса-да, соҳада айрим камчиликлар мавжудлиги АҚШ Меҳнат департаментининг 2019 йил якунлари бўйича ҳисоботида кўрсатиб ўтилган. Хусусан, Ҳукумат томонидан амалга оширилаётган саъй-ҳаракатларга қарамай, Ўзбекистонда болалардан тижорий мақсадларда шаҳвоний эксплуатация қилишни ўз ичига олган болалар меҳнатининг энг ёмон шаклларидан мамлакат ичида ва ташқарисида ҳамон фойдаланилаётгани ҳамда бу борадаги қонунчилик халқаро стандартларга тўлиқ мувофиқ эмаслиги таъкидланган.

Ҳисоботда АҚШ Меҳнат департаментининг мазкур масалалар юзасидан бир қатор тавсиялари баён этилган.

АҚШ Меҳнат департаментининг ҳисоботида назарда тутилган тавсиялар ҳамда Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикасининг Миллий стратегиясининг шахсий ва сиёсий ҳуқуқларни ҳимоя қилиш соҳасидаги устувор йўналишлари асосида **"Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят-процессуал кодексларига ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида"**ги қонун қабул қилинди.

Ушбу қонунга биноан, аввало, Жиноят кодекси **128¹-модда** билан тўлдирилди.

Унга кўра, ўн олти ёшдан ўн саккиз ёшгача бўлган шахснинг ўн саккиз ёшга тўлмаганлиги айбдорга аён бўлган ҳолда унга моддий қимматликлар бериш ёки уни мулкий манфаатдор этиш орқали у билан жинсий алоқа қилиш ёки жинсий эҳтиёжни ғайритабиий усулда қондириш учун жавобгарлик белгиланди. Бунда жиноятнинг объектив томони зарурий белгиси сифатида қилмиш шундай ҳаракатлар учун маъмурий жазо қўлланилганидан кейин содир этилгани кўзда тутилади.

Шу билан бирга, ушбу **жиноят объекти** сифатида ўн саккиз ёшга тўлмаган шахснинг нормал ва ахлоқий ривожланиши эканлигини инобатга олиб, жиноят субъекти ёши 18 ёш этиб белгиланди.

Жиноят-процессуал кодексининг **381²-моддаси биринчи қисмига қўшимча киритили**б, Жиноят кодексининг **128¹-моддаси** бўйича тергов ички ишлар органига тегишлилиги белгиланди.

Жиноят кодексининг **148²-моддаси** иккинчи қисмига вояга етмаган шахсни меҳнатга бирон-бир шаклда маъмурий тарзда мажбурлаганлик учун тўғридан-тўғри жиноий жавобгарликни белгиловчи ўзгартириш киритилди.

Меҳнатга маъмурий тарзда мажбурлаганлик учун жавобгарликни назарда тутувчи Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг **51-моддаси** иккинчи қисми кодексдан чиқариб ташланди.

Жиноят кодексининг **216¹-моддаси** вояга етмаган шахсни ғайриқонуний жамоат бирлашмалари ва диний ташкилотлар, оқимлар, секталар фаолиятида қатнашишга ундаш учун жиноий жавобгарликни белгиловчи иккинчи қисм билан тўлдирилди.

Мазкур қонуннинг қабул қилиниши мамлакатимизнинг инсон ҳуқуқлари соҳасидаги халқаро мажбуриятларига тўла мувофиқ келади. Хусусан, Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси (25-модда), Фуқаролик ва сиёсий ҳуқуқлар тўғрисидаги халқаро пакт (8, 23, 24-моддалар), Иқтисодий, ижтимоий ва маданий ҳуқуқлар тўғрисидаги халқаро пакт (10-модда) талабларига кўра, бола ҳуқуқлари кафолатланган ва ҳеч ким мажбурий ёки зўраки меҳнатга мажбур қилинмаслиги лозим.

Бундан ташқари ушбу қонун мамлакатимизнинг бир қатор халқаро-ҳуқуқий ҳужжатларга қўшилиш орқали зиммасига олган мажбуриятларига мосдир. Бу ўринда, жумладан, Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенция, Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенцияга доир, болалар савдоси, болалар фоҳишабозлиги ва болалар порнографиясига тааллуқли Факультатив протокол, Одам савдосига ва учинчи шахслар томонидан танфурушликдан фойдаланилишига қарши кураш тўғрисидаги конвенция, Болалар меҳнатининг оғир шаклларини тақиқлаш ва йўқ қилишга доир шошилинч чоралар тўғрисидаги конвенция (182-сон Конвенция), Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Трансмиллий уюшган жиноятчиликка қарши конвенциясини тўлдирувчи Одам савдоси, айниқса, аёллар ва болалар савдосининг олдини олиш ҳамда унга чек қўйиш ва унинг учун жазолаш ҳақидаги протокол (Палермо протоколи) ҳақида сўз бормоқда.

Биринчидан, Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенциянинг **34-моддасида** иштирокчи-давлатлар болани шаҳвоний мақсадларда фойдаланиш ва шаҳвоний бузишнинг барча шаклларидан ҳимоя қилиш мажбуриятини ўз зиммаларига олиши белгиланган. Бунда шаҳвоний мақсадларда фойдаланиш деганда — болалардан фоҳишабозлик ёки ғайриқонуний равишдаги бошқа шаҳвоний мақсадларда фойдаланиш ҳамда улардан порнография ва порнография материаллари тайёрлаш мақсадларида фойдаланиш тушунилади.

Иккинчидан, Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенцияга доир, болалар савдоси, болалар фоҳишабозлиги ва болалар порнографиясига тааллуқли Факультатив протоколнинг **3-моддасида** ҳар бир иштирокчи-давлат болани жинсий эксплуатация қилиш уларнинг жиноий қонунчилиги билан таъқиб қилинишини таъминлаш мажбуриятини олган.

Учинчидан, Болалар меҳнатининг оғир шаклларини тақиқлаш ва йўқ қилишга доир шошилинч чоралар тўғрисидаги конвенциянинг **3-моддасига** кўра, болалардан зўраки ёки мажбурий меҳнатда фойдаланиш **"болалар меҳнатининг энг ёмон шакллари"** сифатида баҳоланади. БМТнинг ҳар бир аъзоси, ушбу Конвенцияни ҳаётга татбиқ этадиган қоидаларни самарали қўллаш ва уларга риоя этишни таъминлаш учун жиноий жавобгарликни жорий этиши ва қўллаш орқали зарур чоратадбирларни кўриши белгиланган.

Шундай қилиб, янги қонун, аввалам­бор, болаларнинг ҳуқуқлари ва эркинликлари ҳимоясини янада кафолатлайди.

Шу билан бирга, одам савдосидан жабрланган болаларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш, халқаро майдонда мамлакатимиз нуфузини янада яхшилашга хизмат қилади.

Рустам АТОВУЛЛОЕВ,
Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Миллий маркази бош ҳуқуқий маслаҳатчиси

Муносабат

Халқчил дастур

инсон ҳуқуқларини таъминлаш соҳасидаги халқаро стандартлар ва инсонпарварлик тамойилини кенг жорий этишга қаратилган

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Давлат дастурида белгиланган тадбирларни амалга оширишнинг жами харажатлари учун қарийб 30 триллион сўм, 2 миллиард 600 миллион АҚШ доллари ва 57 миллион евродан зиёд маблағ йўналтирилиши кўзда тутилган.

Давлат дастурининг асосий мақсади — ёшларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, аҳоли ўртасида соғлом турмуш тарзини қарор топтириш, иқтисодиётни ривожлантириш орқали халқ фаровонлигини оширишга қаратилган. Шу асосда Дастурда Ҳаракатлар стратегиясининг устувор йўналишлари бўйича амалга ошириладиган вазифалар, жорий этиладиган тартиб ва амалиётлар белгиланди.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев 10 февраль куни **"Ёшларни қўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш йили"** давлат дастури ижросини самарали ташкил этиш масалалари юзасидан ўтказилган видеоселектор йиғилишида таъкидлаганидек, **"Бу дастурни ҳануз давом этаётган пандемия шароитида, глобал инқироз кучайиб бораётган мураккаб бир вазиятда амалга оширишимизга тўғри келади. Ҳар қанча қийин бўлмасин, 500 минг нафар ёш ва 200 минг аёлни иш билан таъминлаш ҳамда 300 минг аҳолини камбағалликдан чиқариш лозим".**

Давлат дастури юртдошларимизнинг ҳаётдаги қанчаданқанча ташвишу муаммоларига амалий ечим топишга, халқимизни рози қилишга қаратилган. Буни Дастурда аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлаш, тиббиёт, таълим ҳамда бошқа гуманитар соҳаларни ривожлантириш, бир сўз билан айтганда, инсон манфаатларини бевосита таъминлашга тааллуқли 93 та банд борлиги яққол тасдиқлайди.

Мисол учун 2021 йил 1 июндан бошлаб, пенсия тайинлашда 2005 йилдан аввалги йиллар учун иш стажини шахснинг меҳнат дафтарчасидаги ёзувлар асосида, тасдиқловчи ҳужжатлар талаб этилмасдан ҳисоблаш тартиби жорий этилмоқда. Бунинг натижасида, йил олдини олиш бўйича жамоатчилик гуруҳлари ташкил этилади. Ушбу гуруҳлар фаолияти оммавий ахборот воситаларида кенг ва мунтазам ёритиб борилади.

Дастурнинг 24-бандида нодавлат суд-экспертиза фаолиятини қўллаб-қувватлаш ва мувофиқлаштириш механизмларини жорий этиш вазифаси қайд этилган. Бунда нодавлат суд-экспертиза ташкилотларини ташкил этишнинг давлат-хусусий шериклик асосидаги шаклларини жорий қилиш, ушбу соҳада илмий-тадқиқот ишларига кўмаклашишнинг самарали механизмларини тадбиқ этиш, шунингдек, нодавлат экспертиза фаолиятини мувофиқлаштириш, тартибга солиш ва назорат қилиш механизмларини белгилаб бериш назарда тутилган.

Дастурга мувофиқ инсон ҳуқуқлари соҳасида жамоатчилик мониторинги тизимини шакллантириш учун тегишли қонун лойиҳаси ишлаб чиқилади. Лойиҳада:

- "Жамоатчилик назорати тўғрисида"ги қонунда жамоатчилик назоратининг ҳар бир шаклини амалга ошириш механизмлари ва тартиб-таомилларини белгилаш;
- инсон ҳуқуқ ва эркинликларига тааллуқли халқаро ва миллий ҳуқуқий нормаларнинг амалга оширилишини назорат қилиш бўйича "жамоат инспектори", "жамоат кузатувчиси", "жамоат комиссияси" институтларини шакллантириш;
- инсон ҳуқуқлари соҳасидаги қонунлар самарадорлигини баҳолаш ва илмий асосланган ҳамда чуқур ўйланган жамоатчилик мониторинги тизимини шакллантириш назарда тутилади.

Фармоннинг 23-бандига мувофиқ:

- Олий Мажлиснинг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (Омбудсман) томонидан ҳар чоракда жамоатчилик вакиллари билан биргаликда тергов изолятори ва жазони ўташ муассасаларига "мониторинг ташрифлари" тизимини йўлга қўйиш чораларини кўриш тавсия этилди;
- жазони енгилроғи билан алмаштириш ва шартли озод қилиш тўғрисида тақдимнома киритиш ваколати жазони ижро этиш муассасаларидан янги ташкил этиладиган инсонпарварлик комиссияларига ўтказилади;
- 2021 йилда 6 тагача манзил-колониялар қисқартирилади.

Бу вазифаларнинг ўз вақтида ва тўлиқ бажарилиши, шубҳасиз, мамлакатимизда инсон ҳуқуқларини таъминлаш соҳасидаги халқаро стандартлар ва инсонпарварлик тамойилларининг кенг жорий этилиши йўлида муҳим амалий қадамлар ҳисобланади.

Ғулом МИРЗО,
Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган журналист
Бобомурод РАЙИМОВ,
"Куч — адолатда" мухбири

Қонун кўмаги

Қонунга зид қарор

узоқ сарсонгарчиликка сабаб бўлди

Урганч шаҳар ҳокимлигида ўзини уддабурон санаган "ишбилармонлар" йўқ, десангиз, янгилишасиз. Шундайлардан бирининг "топоғонлиги" боис Вазирлар Маҳкамасининг 2010 йил 29 декабардаги "2011-2015 йилларда" ибораси билан бошланувчи қарори матни "2011-2019 йиллар" иборасига ўзгарди.

Балки "Шунгаям ота гўри қозихонами, эътиборсизлик оқибатида йўл қўйилган ва дарҳол тузатса бўладиган оддийгина хато экан-ку!" — дея эътироз билдирарсиз. Ҳа, эътирозингиз ўринли. Бироқ ўша атиги биттагина "жузъий" хато пировардида бутун бошли тадбиркорлик субъекти-ю, ушбу ҳокимликни овора-ю сарсон қилгани, жиддий қонунбузилиш ҳолати рўй бергани, ҳатто суд органини чалғитишга қаратилган ножўя қилмиш ҳам бўй кўрсатганига нима дейсиз?

Вазирлар Маҳкамасининг "2011-2015 йилларда маданият ва истироҳат боғларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва уларнинг фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари дастурини тасдиқлаш тўғрисида" 2010 йил 29 декабрдаги 332-сонли қарорининг амал қилиш санаси бузиб кўрсатилди. Шаҳар ҳокимлиги 2018 йилнинг 5 ноябрида ижро муддати салкам 4 йил муқадам-2015 йили тугаган ушбу ҳужжатни асос қилган ҳолда янги 2814 к-сонли қарорни қабул қилди.

Унга биноан тадбиркор Шоҳруҳ Комиловга Урганч шаҳридаги Амир Темур номидаги маданият ва истироҳат боғи ҳудудида "Ўқув маркази" биноси қуриш учун ваколатли маҳкама — "Тошбошплан ЛИТИ" давлат унитар корхонасининг бош режаси асосида 400 квадрат метр ер майдони узоқ муддатли ижара шартномаси асосида ажратиб берилди.

Мазкур ерни ўзлаштириш муддати уч йил, 2019 йил Ер кодексига киритилган ўзгартишдан сўнг эса, 2 йил қилиб белгиланди. Аммо чамаси, ҳокимлик мутасаддилари бу муддатни ҳам кўп кўришган чоғи, унинг охирлашини кутмаёқ, галдаги қонунбузилишига йўл қўйишди.

Ер тадбиркорнинг ихтиёрига берилгани ва ундан фойдаланишга қарата лойиҳа-харажат ҳужжатлари тайёрланганидан роппа-роса 1 йилу 10 ой ўтгач, 400 квадрат метр майдонни тадбиркорога бериш тўғрисида 2018 йил қабул қилинган қарор бекор қилинди. Бу иш 2020 йил 5 сентябрда ҳокимнинг янги 1221 к-сонли қарорини қабул қилиш асосида амалга оширилди. Шу ўринда эслатиб ўтиш жоизки, "2015 йил" санаси айнан ана шу ҳужжатда "2019 йил" тарзида ўзгартирилди. Унга асосан тадбиркор Ш.Комиловга ажратилган 400 квадрат метр ер майдони яна ҳокимлик ихтиёрига қайтарилди.

Афсуски, бу жараёнда қонунбузилиш ҳолати ва уни хас-пўшлашга қаратилган бошқа ажабтовур воқеалар ҳам рўй берди. Аниқланишича, ҳокимлик мутасаддилари ерни ижарадордан олиб қўйиш ҳақидаги қарорни қабул қилиш маҳали "Маъмурий тартиб-таомиллар тўғрисида"ги қонуннинг 60-моддаси талабини ҳам эътибордан соқит этишган. Аслида қонуннинг талаби оддий, равшан ва тушунарли. Унда қайд этилишича, "Маъмурий ҳужжатни манфаатдор шахс манфаатларига зид равишда бекор қилиш, агар қонунда бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, уни мажлисда қайта кўриб чиқиш орқали амалга оширилади". Мазкур қонуннинг 9-моддаси талабига кўра, маъмурий орган манфаатдор шахсга маъмурий ҳужжатни қабул қилиш учун аҳамиятга эга бўлган барча ҳолатлар юзасидан ўз фикрини билдириш имконини бериши шарт. Бироқ мутасаддилар қонун талабига риоя этишни лозим топишмади. Ерни тадбиркордан қайтариб олиш ҳақидаги қарор маъмурий органнинг мажлиси ўтказилмаган, манфаатдор тарафнинг иштироки таъминланмаган, унга ўз фикрини билдириш имкони берилмаган ҳолда қабул қилинди.

Бу эса, янада жиддий оқибатларга олиб келди. Виждонан ҳаракат қилувчи манфаатдор шахсларнинг маъмурий ҳужжатга бўлган ишончини қонун билан қўриқлаш юзасидан "Маъмурий тартиб-таомиллар тўғрисида"ги қонуннинг 16-моддасида белгиланган қоида бузилди. Шу боис ҳоким қарорига нисбатан ишончизлик ҳолати юзага келди.

Бу ҳолат шаҳар ҳокимлигига қарашли Архитектура ва қурилиш бошқармаси тарафидан тадбиркорнинг номига алоҳида лойиҳа-харажат ҳужжати тайёрланган, унга ҳокимлик ҳузуридаги доимий ишловчи комиссиянинг барча аъзолари ижобий хулоса берган, ер майдонини ижарага олиш ҳуқуқи боғнинг "Тошбошплан ЛИТИ" давлат унитар корхонаси томонидан тасдиқланган бош режасига тўлиқ мувофиқ ҳолда амалга оширилган бир вазиятда рўй берди.

(Давоми 4-бетда) ▶

Оқлов

Амалиётдаги камёб ҳолат

судларнинг чинакам адолат қўрғонига айланаётганини исботлади

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Бундан фойдаланган И.Эшмуродов эса, иккаласининг устига ётоқхонадаги кўрпа-тўшакларни ташлаб, ёқиб юборади-да, воқеа жойидан яширинади.

Аммо оловнинг куйдиришиданми ёки бошқа сабабми, ҳар ҳолда хонадон соҳибаси тезда ўзига келади. Сўнг босқинчининг чиқиб кетганига ишонч ҳосил қилгач, қўни-қўшниларини ёрдамга чақиради. Пировардида кўпчилик бўлиб ёнғинни бартараф қилишади. Аниқроғи, "меҳмон"нинг жиноятини ўзига боғлиқ бўлмаган ҳолда охирига етмай қолади.

Мазкур жиноий қилмиш содир этилгач, Ихтиёр Эшмуродовга нисбатан Жиноят кодексининг 164-моддаси 4-қисми "а"-бандида кўрсатилган ўзганинг жуда кўп миқдордаги мол-мулкини талон-торож қилиш мақсадида босқинчилик қилиш, шунингдек, 25, 97-моддаси 2-қисми "а, в, ж, и"-бандларида кўзда тутилган тамагирлик ниятида икки ёки ундан ортиқ ожиз аҳволдаги шахсни қасддан ўлдиришга суиқасд қилиш айблари билан жиноят иши қўзғатилади. Жиноят ишлари бўйича Бухоро вилояти суди эса, ўзининг юқоридаги ҳукми билан уни 17 йил муддатга озодликдан маҳрум этади. Суднинг 2009 йил 3 сентябрдаги апелляция ажрими билан ҳукм ўзгаришсиз қолади.

И.Эшмуродов виждони олдида ўзини мутлақо айбсиз деб биларди. Шунинг учун ҳимоячиси — Бухоро шаҳридаги "Адолат мезони" адвокатлик фирмаси раҳбари Тоштемир Адизов 2019 йил 14 декабрь куни вилоятда ўтказилган сайёр қабулда унинг номидан Олий суд раиси Козимжон Комиловга мурожаат қилиб, адолатни қарор топтиришда амалий ёрдам беришни сўрайди. Натижада Олий суд жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатининг 2020 йил 6 февралдаги ажрими билан жиноят ишлари бўйича Бухоро вилояти судининг 2009 йил 3 сентябрдаги апелляция ажрими бекор қилиниб, жиноят иши янгидан апелляция инстанцияси судида кўриш учун юборилади.

Мазкур суд жараёнида биринчи босқич суди жиноят ишини кўришда Жиноят-процессуал кодекси ҳамда Олий суд Пленумининг тегишли қарори талабларига риоя қилмагани аён бўлади.

— Мен ҳамқишлоқ бўлгани сабабли жабрланувчи Тамара Юллиевани ҳам, оила аъзоларини ҳам танийман. Лекин унинг уйида содир этилган босқинчиликка мутлақо дахлим йўқ. Бу ҳақида тергов жараёнида хабар топганман. 2009 йил 29 январь куни кечкурун соат 21:00 ларда уйимдан юз метр наридаги қўшним Боқиев Исломдан DVD диск олиб келиб, телевизор кўриб ётдим. Кейин ухладим. Жиноят юз берган куни уйда бўлганимни бошқа гувоҳлар ҳам тасдиқлаши мумкин. Қолаверса, жабрланувчи билан уйимнинг ораси 3 километр келади. Тўғри, Тамара Юллиеванинг турмуш ўртоғи Бахтиёр Юллиев билан гоҳгоҳида карта ўйнаб турганмиз. Аммо уларникида пул борлигини билмаганман. Тергов даврида жиноятни бўйнимга олишимни талаб қилиб, турли жисмоний ва руҳий тазйиқлар ўтказишди. Ҳатто чўнтагимга ёки уйимга гиёҳвандлик воситасини ташлаб бўлса ҳам, қамаш билан қўрқитишди. Кейин бармоқ изларимни олишди. Бироқ мен бу жиноятни қилмаганман, виждоним олдида ўзимни айбсиз деб ҳисоблайман. Шунинг учун адолатли қарор чиқариб, мени оқлашингизни сўрайман, — дея И.Эшмуродов жазони ижро этиш колониясида турган ҳолда видеоконференция орқали кўрсатма беради.

Дарҳақиқат, судланувчининг қўшниси, айни пайтда Россия Федерациясида бўлган Малоҳат Жумаева ва 2019 йил 2 июлда вафот этган Ислом Боқиев биринчи босқич судидаги кўрсатмаларида ўша кеча И.Эшмуродов уйида бўлганини тасдиқлашган. Қолаверса, жиноят иши ҳужжатларида воқеа жойини кўздан кечириш 2009 йил 30 январь куни тунги соат 01:20 да, яъни воқеадан 3 соатча ўтибоқ ўтказилгани, бармоқ излари уйга кириш эшигининг дераза ойнасидан олингани қайд этилган. Аммо ўша кеча маҳаллада чироқ бўлмаган. Шундай экан, чироқ йўқлигида кўздан кечириш жараёни қандай амалга оширилгани, эшик деразасидаги бармоқ изи қоронғуда қандай олингани ажабланарли эмасми? Қолаверса, кўздан кечириш жараёни тунда ўтказилгани ҳолда баённомага илова қилинган суратлар кундузи олингани қизиқ.

Бундан ташқари воқеа жойини кўздан кечириш жараёнида фуқаролар Зафар Бобоев ва Ҳамро Ҳамроев холис сифатида иштирок этгани баённомада қайд этилган.

Бироқ апелляция инстанциясида сўроқ қилинган З.Бобоев ушбу жиноят ҳақида эртаси — 2009 йил 30 январь куни соат 09:00 ларда эшитганини, холис сифатида иштирок этган яна бир фуқаро Ҳ.Ҳамроевни танимаслигини, баённомадаги ҳамда туман ИИБ бошлиғи номига ёзилган тушунтириш хатидаги имзолар ўзиники эмаслигини маълум қилади. Шу билан бирга, жабрланувчи Т.Юллиева дастлабки тергов жараёнида уйига кирган шахсни танимаганини, у ҳеч қандай пул ва бошқа мулклар талаб қилмаганлигини, ўша номаълум шахс ўзини тимдалаб, тан жароҳати етказганини таъкидлаган бўлса-да, кейин эса, уйига бостириб кирган шахс айнан И.Эшмуродов экани ва у шафқатсизларча уриб, пул топиб беришни талаб қилганини билдириб, кўрсатмаларини бир неча маротаба ўзгартирган.

Қонун талабига кўра, суриштирувчи, терговчи, прокурор ва суд томонидан қонун нормаларини аниқ бажаришдан ва унга риоя қилишдан ҳар қандай чекиниш, у қандай сабабга кўра юз берганлигидан қатъи назар, шу йўл билан олинган далилларнинг мақбул эмас, демакки, ярақсиз деб топилишига олиб келади.

Айтиш керакки, Жиноят-процессуал кодексининг 463-моддасига мувофиқ, айблов ҳукми тахминларга асосланган бўлиши мумкин эмас ва фақат суд-ланувчининг жиноят содир этишда айбли экани суд муҳокамаси давомида исбот қилинган тақдирдагина чиқарилади. Айблов ҳукмига жиноят содир этилишининг иш бўйича барча мумкин бўлган ҳолатларни текшириш, иш материалларида маълум бўлиб қолган барча кам-кўстни тўлдириш, юзага келган ҳамма шубҳа ва қарама-қаршиликларга барҳам бериш натижасида йиғилган ишончли далилларгина асос қилиб олиниши лозим. Ана шу асосларга таянган жиноят ишлари бўйича Бухоро вилоят судининг апелляция ҳайъати суднинг 2009 йил 3 августдаги ҳукмини бекор қилиб, Ихтиёр Эшмуродовни айбсиз деб топиб, оқлайди. Энг муҳими, юзи ёруғ бўлган қаҳрамонимиз Оҳангарон шаҳридаги жазони ижро этиш колониясидан дарҳол озод қилинади. Аммо...

Аммо Ихтиёр Эшмуродовнинг қувончи узоққа чўзилмайди. Негаки, тергов органи томонидан оқлов ажримига нисбатан протест киритилади. Шу боис Олий суд жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатининг 2020 йил 20 июлдаги ажримига асосан, оқлов ажрими бекор қилинади. Сўнг жиноят иши янгидан кўриш учун жиноят ишлари бўйича Навоий вилояти суди (ҳозирги Навоий вилояти суди)га юборилади.

Буни қарангки, галдаги апелляция судида яна айрим ғайриқонуний ҳолатлар аниқланди. Масалан, И.Эшмуродовнинг қайнукаси Карим Шодиев дастлабки терговдаги кўрсатмасида 2019 йил 19 январь куни акалари Ҳасан, Ашур ва Вали Шодиев билан опасининг уйига боришганини, у ерда жаҳл устида поччасининг юзига ургани боис унинг бурни ва оғзидан қон келганини маълум қилган. Лекин биринчи босқич суди иш бўйича ашёвий далил деб эътироф этилган И.Эшмурадовдан олинган бинафша рангли чопондаги қон доғлари К.Шодиевга тегишли ёки тегишли эмаслигини аниқлаш мақсадида судга оид биологик экспертизаси тайинлаб, ҳолатга аниқлик киритмаган. Қолаверса, суд томонидан И.Эшмуродовнинг чопонидаги қон доғлари жабрланувчи Т.Юллиевага ёки бошқа шахсга тегишли-тегишли эмаслигини аниқлаш учун ДНК экспертизаси тайинланиб, хулоса олинмаган. Бинобарин, жиноят ишлари бўйича Навоий вилояти суди жиноят ишлари бўйича Бухоро вилоят судининг 2009 йил 3 августдаги ҳукми бекор қилиб, Ихтиёр Эшмуродовни такроран оқлади. Шунингдек, суд ажримида И.Эшмуродовга жиноий таъқиб натижасида ўзига етказилган мулкий, маънавий ва бошқа зиён оқибатларини Жиноят-процессуал кодексининг 304-313-моддалари тартибида бартараф қилиш ҳуқуқи ҳам тушунтирилди.

Шуни алоҳида эътироф этиш лозимки, судланган шахснинг икки маротаба оқланиши амалиётда деярли учрамайдиган ҳолат. Бу ҳам бўлса, Президентимиз ташаббуси билан юзага чиқаётган адолатнинг, судлар эса, чинакам адолат қўрғонига айланаётганининг ёрқин ифодасидир.

Маъмуржон ҚОДИРОВ,
Навоий вилояти суди судьяси
Хуршид СУЛТОНОВ,
журналист

Қонун кўмаги

Қонунга зид қарор

узоқ сарсонгарчиликка сабаб бўлди

◀ (Бошланиши 3-бетда)

Фуқароларнинг тадбиркорлик фаолиятида эркин иштирок этиши ва ундан манфаатдор бўлиши учун кафолатлар ҳамда шароитлар яратиш, уларнинг ишчанлик фаолиятини ошириш, ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоялаш, давлат органлари, шу жумладан, ҳуқуқни муҳофаза этувчи ва назорат қилувчи идоралар, шунингдек, банклар билан ўзаро муносабатда тадбиркорлик фаолияти субъекти ҳуқуқларининг устуворлиги принципига амал қилиш, унга мувофиқ тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш билан боғлиқ ҳолда юзага келадиган барча бартараф этиб бўлмайдиган зиддиятлар, ноаниқликларни тадбиркорлик фаолияти субъекти фойдасига талқин қилиш бўйича "Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида"ги қонуннинг 1- ҳамда 11-моддаларида назарда тутилган қоидалар ҳам эътибордан четда қолди.

Ушбу ҳолатларнинг бари манфаатдор шахс мақомидаги фуқаро Шоҳруҳ Комиловнинг даъво аризаси асосида ўтказилган суд мажлисида юзага қалқиб чиқди. Суд мажлисида жавобгар — Урганч шаҳар ҳокимлиги вакили Ў.Машариповнинг мулоҳазалари ҳам тингланди. Унинг айтишича, Урганч шаҳар ҳокимининг Ш.Комиловга шаҳардаги Амир Темур номидаги боғ ҳудудидан 400 квадрат метр ер майдонини ижарага бериш ҳақида 2018 йил 5 ноябрда қабул қилинган 2814 к-сонли қарори Вазирлар Маҳкамасининг "2011-2015 йилларда маданият ва истироҳат боғларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва уларнинг фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари дастурини тасдиқлаш тўғрисида"ги 2010 йил 29 декабрда қабул қилинган ва ижро муддати аллақачон тугаб бўлган 332-сонли қарори 3-моддаси 4-хатбошиси талабига зиддир. Чунки тадбиркор томонидан барпо қилинадиган объектни ушбу ҳуддудда жойлаштириш боғнинг бош режасида кўзда тутилмаган ва ҳокимнинг муқаддам 2018 йил 5 ноябрда қабул қилинган 2814 к-сонли қарори шу важдан бекор қилиниши зарур.

Синчиклаб разм солган киши вакилнинг ушбу даъвоси бирмунча ғалати, ажабланарли ва ҳатто мантиққа ҳам зид эканини англамай қолмайди. Ҳа, даъво чиндан ҳам, ғалати. Ҳокимликнинг ерни тадбиркорга бериш ва уни қайтариб олиш юзасидан чиқарган ҳар иккала қарори мазмуни айнан шундай. Ижро муддати бир неча йил аввал ўтиб кетган қарорни "бажариш" мақсадида боғнинг тегишли ҳудудини манфатдор шахснинг тасарруфига бериш юзасидан 2018 йилнинг 5 ноябрида чиқарилган дастлабки қарорда қайд қилинишича, ушбу ер майдони қонун талабига мутлақо мос, нуфузли ва ваколатли давлат органи томонидан тасдиқланган бош режага ҳам тамомила мувофиқ ҳолда ажратиб берилган. Аммо орадан салкам 2 йил ўтиб, 2020 йил 5 сентябрда қабул қилинган 1221 к-сонли янги қарорга кўра, мазкур ер майдони Вазирлар Маҳкамасининг амалда бўлмаган айнан ана шу қарори талабларига зид ҳолда ажратиб берилган ва у айнан шунинг учун ҳам тадбиркордан қайтариб олинмоғи керак...

Қизиқ, ижроси салкам 4 йил муқаддам тўхатилган қарорни шу алфозда талқин этиш кимга ва нимага зарур бўлиб қолди? Бу сингари саволларга ҳозирча аниқ жавоб йўқ.

Шуни алоҳида таъкидлаш зарурки, шу сингари нохушликлар чор-атрофимизда ҳали анчагина ва уларнинг кўпи судда ўзининг қонуний ечимини топмоқда. Бунинг амалдаги ифодаси зикр этилаётган масаланинг суддаги муҳокамаси чоғида ҳам намоён бўлди. Ерни тадбиркорга бериш ва тортиб олиш билан боғлиқ барча ҳолатларга ойдинлик киритилди, қабул қилинган ҳар иккала қарорнинг қонунийлиги адолат тарозусида тортилди. Шу аснода ҳокимлик ва тадбиркор ўртасидаги зиддиятнинг одилона ва адолатли ечими юзага келди. Тегишли ҳуудни тадбиркордан қайтариб олишга қарата шаҳар ҳокими томонидан 2020 йил 5 сентябрда қабул қилинган 1221 к-сонли қарор ҳақиқий эмас, деб топилди. Ер ўз эгаси тасарруфида қолди.

Халқимиз "Етти ўлчаб, бир кес", деган ҳикматни бежизга айтмаган. Ўйланмасдан қилинган иш пировардида узоқ сарсонгарчиликка сабаб бўлди. Аслида ҳар бир киши қонунга қатъий риоя этиб, бурч ва мажбуриятларини унутмаган жойда ортиқча муаммоларга ўрин қолмайди.

Дилмурод ОЧИЛОВ,
Урганч туманлараро маъмурий суди раиси
Абдулла СОБИРОВ,
"Куч — адолатда" мухбири

Кўчага чиқдикми, йўл ҳаракати иштирокчисига айланамиз. Шунинг учун хоҳ пиёда, хоҳ транспорт воситасида бўлсин, йўлларда ҳаракатланишнинг амалда белгилаб қўйилган қоидаларига қатъий риоя қилишимиз шарт.

Жиноятга жазо муқаррар!

Эҳтиётсизлик ва қоидабузарлик

инсон умрига зомин бўлди

Бу ўзимиз ва ўзгалар соғлиғи ҳамда ҳаёти хавфсизлигининг кафолати эканини доимо ёдда тутишимиз керак.

Ички ишлар вазирлигининг Йўл ҳаракати хавфсизлиги Бош бошқармаси берган маълумотларга қараганда, ўтган 2020 йилнинг биринчи ярмида мамлакатимизда 2388 та йўл-транспорт ҳодисаси содир этилган. Ана шу ҳодисаларнинг 624 таси ўлим билан боғлиқ. Кўнгилсиз ҳодисалар оқибатида 1746 нафар киши тан жароҳати олган. 2019 йилнинг биринчи ярим йилига таққослаганда, бу кўрсаткич етти фоизга камайган.

Таҳлиллар ушбу кўнгилсиз ҳодисаларнинг 383 таси болалар, 1154 таси пиёдалар ва 101 таси велосипедчилар иштирокида содир қилинганини кўрсатмоқда. Йўл-транспорт ҳодисаларининг рўй беришига асосан пиёдалар йўлнинг белгиланмаган жойидан кесиб ўтиши, йўлга тўсатдан чиқиб қолиши, велосипед билан йўлнинг қатнов қисмида ҳаракатланиш, ҳайдовчиларнинг эса, белгиланган тезликка риоя қилмаслиги, қувиб ўтиш ёки қарама-қарши йўналишга чиқиш, рулда ухлаб қолиш, автомобилни маст ҳолда бошқариш сингари қоидабузарликлари сабаб бўлган.

Автотранспорт воситасини маст ҳолатда бошқариш кўнгилсиз ҳодисаларга олиб келганига ҳаётда жуда кўп марта гувоҳ бўлганмиз. Мисол учун ўтган йилнинг 31 октябрь куни ҳам шундай бўлди. Булунғур тумани "Меҳржон" маҳалласи ҳудудидан ўтувчи 4 — Р 47 автомобиль йўлида содир этилган автоҳалокат оқибатида ўн тўққиз ёшли йигит ҳаётдан бевақт кўз юмди.

Автоҳалокат сабабчиси Турдимурод (исм-шарифлар ўзгартирилди) бир кун аввал жиноят ишлари бўйича Жомбой тумани судида қора курсида ўтириб, қилмишлари учун қонун олдида жавоб берган, тавба-тазарру қилган эди. Суд Т.Латиповни Жиноят кодексининг 167-моддаси 1-қисми, 228-моддаси 1-қисми ва 228-моддаси 3-қисмидаги жиноятларни содир этганликда айбдор топиб, Жиноят кодексининг 45, 59, 61-моддалари тартибида икки йил муддатга муайян ҳуқуқдан маҳрум қилиб, базавий ҳисоблаш миқдорининг олтмиш баравари миқдорида (13 миллион 380 минг сўм) жарима жазосига ҳукм қилганди. Турдимурод суд томонидан белгиланган жаримани тўлашга улгурмади, фалокат босиб у яна айбни оғирлаштирувчи ҳолатда жиноят содир қилди.

Воқеа тафсилоти шундай кечади: Жомбойдан Булунғурга қайтган Т.Латипов соат тахминан ўн тўртларда туман марказидаги ошхоналардан бирига киради. Овқатланиш чоғида спиртли ичимлик ичади. Кечки вақт соат 00.30 ларда бошқарувидаги "Дамас" русумли автомашинада туман марказидан яшаш уйига қайтаётганди. Қарама-қарши томондан келган автомашина чироқлари кўзини қамаштиради, буниси етмаганидек, қўл телефони ҳам жиринглаб қолади. Спиртли ичимликдан сархуш Турдимуроднинг хаёли телефонга чалғийди. Олдинги йўналишга қарамасдан ҳаракатланишни давом эттиради.

Худди шу пайтда у билан бир йўналишда, йўлнинг ўнг томони четки қисмида Х.Хўжақулов "Кама" русумли велосипедини етаклаб ўртоғи А.Самиев билан кетиб боришаётганди. Мастааласт ҳайдовчи автомашинани чап томонга буришга ҳаракат қилади. Бироқ оралиқ масофа жуда қисқа эди, автомашина олд қисми билан велосипедни етаклаб бораётган Х.Хўжақуловни уриб юборади. Автомашина йўл четидаги дарахтларга бориб урилади ва ағдарилиб кетади. Пиёда Х.Хўжақулов оғир тан жароҳати олгани сабабли воқеа жойида вафот этади.

Автомашинани бошқариб бораётган одам ҳеч қачон автоҳалокат рўй беришини истамайди, ўзига ҳам, ўзгага ҳам ёмонликни соғинмайди. Судланувчи Турдимурод Латипов ҳам кўнгилсизлик рўй беради, деб ўйламаганди. Лекин ана шу оқибатни ўйламаслик ниҳояси фожиали якун топди.

Хўш, ҳайдовчи Т.Латипов амалдаги "Йўл ҳаракати қоидалари"нинг қайси талабларини бузган?

"Йўл ҳаракати қоидалари"нинг 11-банди "г" кичик бандида "транспорт воситасининг ҳайдовчиси ҳаракатланиш жараёнида пиёдалар, айниқса, болалар, ногиронлар, қариялар ва велосипедчиларга нисбатан эҳтиёткорлик чораларини кўриши шарт", 12-банди 1-қисмида "ҳайдовчига транспорт воситасини мастлик ҳолатида бошқариши тақиқланади", 77-бандида "ҳайдовчи ҳаракатнинг серқатновлиги, транспорт воситаси ва юкнинг хусусияти ҳамда ҳолатини, йўл ва обҳаво шароитини, шунингдек, ҳаракатланиш йўналишидаги кўринишни ҳисобга олган ҳолда транспорт воситаси тезлигини белгилангандан оширмасдан бошқариши зарур. Тезлик ҳайдовчига ушбу қоидалар талабларини бажариши учун транспорт воситасининг ҳаракатини доимий назорат қилиб бориш имкониятини бериши керак. Ҳаракатланиш вақтида ҳайдовчи аниқлай олиш имкониятидаги хавф юзага келса, у транспорт воситасининг тезлигини тўла тўхатишни таъминлайдиган даражада камайтириши ёки тўсиқни бошқа ҳаракат қатнашчилари учун хавф туғдирмаган ҳолда айланиб ўтиш чораларини кўриш керак" деб қатъий белгилаб қўйилган.

Биз бу қоидаларни бежизга келтирмадик. Гап шундаки, судланувчи Т.Латиповнинг ана шу қоидаларга амал қилмасдан эҳтиётсизлик ва қоидабузарлик содир этгани бир ёш йигитнинг ҳаёти бевақт завол топишига, ўғли ҳақида ширин орзу-умидларда юрган ота-онанинг кутилмаган йўқотишдан қақшаб қолишига сабаб бўлди.

Суд дастлабки тергов органи томонидан Т.Латиповнинг жиноий ҳаракатлари Жиноят кодексининг 266-моддаси 2-қисми билан тўғри малакаланган деб топди. Ушбу жиноятни эҳтиётсизлик оқибатида содир этилган унча оғир бўлмаган жиноят деб ҳисоблади. Судланувчининг ўз айбига иқрорлиги, қилмишидан пушаймонлиги, яшаш жойидан ижобий тавсифнома берилгани унинг айбини енгиллаштирувчи, мастлик ҳолатида жиноятни содир этганини айбни оғирлаштирувчи ҳолат деб эътироф этди.

Энди судланувчи Т.Латиповга нисбатан суд томонидан тайинланган жазо тури ва меъёрига тўхталадиган бўлсак, Олий суд Пленумининг 2006 йил 3 февралдаги "Судлар томонидан жиноят учун жазо тайинлаш амалиёти тўғрисида"ги 1-сонли қарори 54-бандига эътибор қаратамиз. Ушбу бандда "Жиноят кодексининг 60-моддасида назарда тутилган бир нечта ҳукмлар бўйича жазо тайинлаш қоидалари биринчи ҳукм эълон қилингандан сўнг, лекин ўша ҳукм бўйича тайинланган асосий ва қўшимча жазолар тўлиқ ўталганга қадар маҳкум томонидан янги жиноятни содир этилган ҳолларда қўлланилади"деб судларга раҳбарий тушунтириш берилган.

Таъкидланганидек, жиноят ишлари бўйича Жомбой тумани судининг судланувчи Т.Латиповга нисбатан 2020 йил 30 октябрдаги ҳукми қонуний кучга кирмаган ва ижрога қаратилмаган. Суд қонунчиликдаги бир нечта ҳукмлар бўйича жазо тайинлаш қоидаларига риоя қилган ҳолда, Жиноят кодексининг 59-моддаси 8-қисми тартибида ҳукм билан тайинланган жазоларни тўлиқ қўшиб ҳисоблашни лозим топди.

Суд ҳукми билан Т.Латипов беш йил муддатга озодликдан маҳрум этилди. Бундан ташқари суднинг ҳукми билан тайинланган икки йил муддатга мансабдорлик ва моддий жавобгарлик лавозимларида ишлаш ҳуқуқидан маҳрум қилиш қўшимча жазоси алоҳида ижрога қаратилди.

Хулоса қилиб айтганда, "Йўл ҳаракати қоидалари"га риоя этмаслик, эҳтиётсизлик ва қоидабузарлик ҳеч қачон яхшиликка олиб келмаган, келмайди ҳам. Маст ҳолатда автомашина бошқариш ва хушёрликни йўқотиш бир инсон умрига зомин бўлгани ҳаммани хушёр тортирмоғи лозим.

Ғайрат НЕЪМАТОВ,
жиноят ишлари бўйича Булунғур тумани суди раиси
Абдуҳамид ХУДОЙБЕРДИЕВ,
"Куч — адолатда" мухбири

Куч — адолатда

МУАССИС:
Ўзбекистон Республикаси Олий суди

Бош муҳаррир:
Шодикул ҲАМРОЕВ

Газета 2007 йил 23 февралда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0224-рақам билан рўйхатдан ўтган.

ISSN 2181-6123

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

Козимджан КАМИЛОВ
Робахон МАХМУДОВА
Халилилло ТУРАХУЖАЕВ
Икрам МУСЛИМОВ
Бахтиёр ИСАКОВ
Холмўмин ЁДГОРОВ
Зарифжон МИРЗАКУЛОВ
Замира ЭСОНОВА
Бобомурод РАЙИМОВ

Навбатчи муҳаррир:
Сардор ҲАМРОЕВ

Саҳифаловчи:
Шерзод ХАЙРУЛЛАЕВ

Газета «Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида офсет усулида босилди.
Босмахона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41-уй.
Манзилимиз: Тошкент шаҳри, А. Кодирий кўчаси, 1-уй
Тел.: (0 371) 241-01-56, 239-02-54
E-mail: kuch-adolatda@mail.ru
Нашр индекси: якка тартибда - 574, ташкилотлар учун - 575.

Буюртма: Г-215 Қоғоз бичими: А-2. Ҳажми: 2 босма табоқ. Сотувда эркин нархда. Адади: 7545
1 2 3 4 6 Топшириш вақти: 23^{00}. Топширилди: 1^{50}.